

KOMISJA
EUROPEJSKA

Strasburg, dnia 15.7.2014 r.
COM(2014) 469 final

ZIELONA KSIĘGA

**Wykorzystanie tradycyjnej wiedzy fachowej Europy: możliwe rozszerzenie unijnej
ochrony oznaczeń geograficznych na produkty nierolne**

Tekst o znaczeniu dla EOG

ZIELONA KSIĘGA

Wykorzystanie tradycyjnej wiedzy fachowej Europy: możliwe rozszerzenie unijnej ochrony oznaczeń geograficznych na produkty nierolne

Spis treści

I. — Wykorzystanie oznaczeń geograficznych: potencjalne korzyści płynące z rozszerzenia ochrony oznaczeń geograficznych na produkty nierolne na poziomie UE	6
1. Oznaczenia geograficzne w UE: aktualna sytuacja.....	6
1.1 Co to jest oznaczenie geograficzne?	6
1.2. Ramy prawne ochrony oznaczeń geograficznych	6
1.2.1 Międzynarodowe ramy prawne	6
1.2.2 Ramy prawne w UE	7
2. Potencjalne korzyści gospodarcze, społeczne i kulturowe rozszerzenia ochrony oznaczeń geograficznych na produkty nierolne na poziomie UE	9
2.1 Potencjał gospodarczy oznaczeń geograficznych produktów nierolnych	9
2.2 Korzyści dla konsumentów	10
2.3 Wspieranie starań UE o zwiększenie ochrony oznaczeń geograficznych na arenie międzynarodowej	11
3. Problemy i wyzwania związane z potencjalną kwalifikowalnością produktów nierolnych do ochrony wynikającej z oznaczeń geograficznych	12
4. Alternatywy dla zharmonizowanej ochrony unijnej	13
II — Możliwości ochrony oznaczeń geograficznych na poziomie UE.....	15
1. Cele i kryteria ochrony	15
1.1 Jakie oznaczenie: nazwy i symbole.....	16
1.2 Jakie oznaczenia powinny być wyłączone z ochrony oznaczeń geograficznych?	16
2. Do czego powinna mieć zastosowanie ochrona oznaczeń geograficznych: podejście przekrojowe a podejście sektorowe.....	17
3. Powiązanie między produktem i terytorium	18
3.1 Jak silne powinno być powiązanie z terytorium?.....	18
3.2 Jakość i specyfikacja produktu.....	19
3.3. Renoma związana z produktem.....	20

4. Jak zwiększyć ochronę	20
4.1 Harmonizacja przepisów krajowych	20
4.2 Stworzenie jednolitego systemu ogólnounijnego.....	21
5. Rejestracja	22
5.3 Przebieg procesu	23
5.3.1 Wnioskodawcy	23
5.3.2 Wniesienie sprzeciwu wobec rejestracji oznaczenia geograficznego	24
5.3.3 Opłaty	24
6. Zakres ochrony.....	25
6.1 Poziom przyznawanej ochrony	25
6.2 Monitorowanie i egzekwowanie praw do oznaczenia geograficznego.....	26
6.3 Okres obowiązywania ochrony nierolnego oznaczenia geograficznego.....	26
7. Po zarejestrowaniu	27
7.1 Anulowanie ochrony	27
7.2 Potencjalne konflikty między oznaczeniami geograficznymi i znakami towarowymi.....	27
Wnioski	28

Wprowadzenie

W dzisiejszym zglobalizowanym świecie zakres produktów oferowanych konsumentom jest niemal nieograniczony. Aby dokonać świadomego wyboru, konsumenci muszą zebrać i porównać informacje o cenie i charakterystyce coraz większej liczby towarów. Cena i podstawowe cechy produktu mogą nie być jedynymi decydującymi czynnikami. Konsumenci poszukują również sposobów umożliwiających rozpoznanie autentycznych, oryginalnych produktów wysokiej jakości i oczekują, że reklamowana jakość i charakterystyka gwarantuje uzyskanie cenionych cech, za które są często gotowi zapłacić więcej.

Aby to osiągnąć, renoma i/lub określone cechy jakościowe związane z produktami z uwagi na ich konkretne pochodzenie mogą zostać wykrystalizowane w tak zwanym oznaczeniu geograficznym charakteryzującym dany produkt. Oznaczenia geograficzne to oznaczenia wskazujące na pochodzenie produktu z kraju, regionu lub miejsca, w przypadku gdy szczególna jakość, renoma lub inne charakterystyczne cechy produktu są związane zasadniczo z jego pochodzeniem geograficznym, np. Bordeaux (wino), Vetro di Murano (szkło) lub Prosciutto di Parma.

Oznaczenia geograficzne są ze zrozumiałych względów istotne w przypadku produktów rolnych, środków spożywczych, win i innych napojów alkoholowych, w przypadku których ich pochodzenie geograficzne jest związane z cechami wynikającymi bezpośrednio z charakterystyki gleby lub klimatu (np. wina) lub z kombinacji naturalnych czynników i tradycyjnych metod przetwarzania stosowanych w regionie (np. piwo z Bawarii). Tymczasem stosowanie oznaczeń geograficznych nie jest ograniczone wyłącznie do produktów rolnych. Oznaczenie geograficzne może wskazywać również na określone cechy produktu, które wynikają z czynników ludzkich występujących w miejscu pochodzenia produktu, takich jak szczególne umiejętności i tradycje w zakresie wytwarzania. Ma to zastosowanie na przykład do wyrobów rzemieślniczych, które są z zasady wykonywane ręcznie z lokalnych zasobów naturalnych i są zazwyczaj zakorzenione w tradycjach lokalnych społeczności.

W Unii Europejskiej (UE) występuje wiele takich autentycznych produktów nierolnych, wykonywanych z wykorzystaniem tradycyjnej wiedzy i metod produkcji, które są często zakorzenione w kulturowym i społecznym dziedzictwie danej lokalizacji geograficznej, np. Český křišťál (bohemski kryształ), Scottish tartans (szkockie tartany), Marmo di Carrara (marmur karraryjski) lub Meissner Porzellan (miśnieńska porcelana). Wszystkie te produkty tworzą część europejskiej tradycyjnej wiedzy i umiejętności i dlatego są istotne dla dziedzictwa kulturowego Europy i przyczyniają się do rozwoju kreatywnej gospodarki kulturowej. Mają one również znaczący potencjał gospodarczy, pod warunkiem spełnienia odpowiednich warunków ich wykorzystywania. Innowacje i postęp technologiczny są narzędziem do dobrego wykorzystania lokalnej specjalistycznej wiedzy i dziedzictwa.

UE musi przestrzegać zasad ochrony oznaczeń geograficznych zgodnie z Porozumieniem w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (TRIPS), które ma zastosowanie do wszystkich 159 członków Światowej Organizacji Handlu (WTO) i obejmuje zarówno produkty rolne, jak i nierolne. We wszystkich państwach członkowskich WTO oznaczenia geograficzne muszą być chronione, aby uniknąć wprowadzania opinii publicznej

w błąd w odniesieniu do pochodzenia towarów i zapobiec nieuczciwej konkurencji. Członkowie WTO mogą wykorzystywać różne instrumenty prawne, by osiągnąć ten cel. Niektórzy członkowie WTO, w tym 15 państw członkowskich UE, wprowadzili ustawodawstwo *sui generis* dotyczące ochrony oznaczeń geograficznych w odniesieniu do produktów nierolnych.

Na poziomie UE jednolita ochrona oznaczenia geograficznego jest obecnie zapewniona w przypadku win, napojów spirytusowych, win aromatyzowanych oraz produktów rolnych i środków spożywczych. Obecnie na poziomie UE nie ma zharmonizowanej ani jednolitej ochrony oznaczeń geograficznych w odniesieniu do produktów nierolnych. Zamiast tego zastosowanie mają krajowe instrumenty prawne, co skutkuje zróżnicowanym zakresem ochrony prawnej w Europie. Producenci spoza branży rolnej, którzy chcieliby chronić oznaczenie geograficzne w całej UE, muszą zadbać o ochronę w każdym państwie członkowskim z osobna, co raczej nie zgodne z celami rynku wewnętrznego.

Komisja dostrzegła tę kwestię w swoim komunikacie z 2011 r. zatytułowanym „Jednolity rynek w obszarze praw własności intelektualnej”¹ i zaproponowała dokładną analizę istniejących ram prawnych w zakresie ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych w państwach członkowskich oraz konsekwencji wynikających z tych ram dla rynku wewnętrznego.

W 2012 r. zostało zlecone badanie dotyczące ochrony oznaczeń geograficznych w przypadku produktów nierolnych na rynku wewnętrznym („badanie dotyczące ochrony o.g.”) jako kontynuacja kwestii poruszonych w komunikacie². W badaniu tym, opublikowanym przez Komisję w marcu 2013 r., stwierdza się, że istniejące instrumenty prawne dostępne dla producentów na poziomie krajowym i europejskim są niewystarczające. Komisja zorganizowała otwarte posiedzenie w dniu 22 kwietnia 2013 r., aby omówić wyniki badania i stworzyć platformę do szeroko zakrojonej debaty na temat potrzeby wdrożenia bardziej skutecznej ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych na poziomie UE. Wiele zainteresowanych stron, które wzięły udział w otwartym posiedzeniu, poparło zawarte w badaniu wezwanie do zapewnienia lepszej ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych na poziomie UE.

W świetle wyników badania i wniosków z otwartego posiedzenia Komisja zdecydowała o kontynuowaniu prac analitycznych poprzez niniejszą zieloną księgę. Jej celem jest jak najszersze skonsultowanie się ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, czy istnieje potrzeba zwiększenia ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych w UE, a jeśli tak, jakie podejście należy przyjąć. Zachęca się wszystkie zainteresowane strony do skomentowania kwestii poruszonych w niniejszej zielonej księdze poprzez udzielenie odpowiedzi na konkretne pytania w niej zawarte. Komisja weźmie pod uwagę wyniki tych konsultacji przy podejmowaniu decyzji o potrzebie prowadzenia dalszych działań na poziomie UE.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0287&qid=1404458002739&from=PL>

² Badanie zostało przeprowadzone przed przystąpieniem Chorwacji do Unii Europejskiej i nie obejmuje tego państwa.

I. — Wykorzystanie oznaczeń geograficznych: potencjalne korzyści płynące z rozszerzenia ochrony oznaczeń geograficznych na produkty nierolne na poziomie UE

1. Oznaczenia geograficzne w UE: aktualna sytuacja

1.1 Co to jest oznaczenie geograficzne?

Oznaczenie geograficzne jest to znak, zazwyczaj nazwa umieszczana na towarach, które mają określone pochodzenie geograficzne i ich jakość, charakterystyka lub renoma są zasadniczo związane z danym miejscem pochodzenia. Zwykle oznaczenie geograficzne stanowi lub zawiera nazwę miejsca pochodzenia towaru. Nazwa ta może być zbiorczo używana przez wszystkie przedsiębiorstwa z danego obszaru, które wytwarzają dany produkt we wskazanym sposób. Szampan (champagne) i szynka parmeńska (Prosciutto di Parma) to przykłady oznaczeń geograficznych znanych na całym świecie.

Celem ochrony oznaczeń geograficznych jako prawa własności intelektualnej jest zapewnienie sprawiedliwej konkurencji wśród producentów i zagwarantowanie konsumentowi wiarygodnych informacji na temat miejsca i/lub metody produkcji oraz jakości produktu³. Ochrona, którą daje oznaczenie geograficzne, jest instrumentem umożliwiającym zachowanie tradycyjnych produktów o wysokiej jakości oraz wiedzy fachowej i miejsc pracy, które są z nimi związane. Dlatego też ochrona oznaczeń geograficznych wspiera małe i średnie przedsiębiorstwa oraz producentów (MŚP). Oznaczenia geograficzne podkreślają związek między działalnością człowieka, kulturą, ziemią i zasobami i pomagają chronić wartości niematerialne i prawne, takie jak renoma i standardy jakości.

Ochrona oznaczeń geograficznych jest również zachętą do inwestowania w nowe technologie i innowacje, aby chronić wysoką jakość produktów, a jednocześnie zachowywać konkurencyjność.

Oznaczenia geograficzne mają szczególne cechy, które odróżniają je od innych praw własności intelektualnej: zasadniczo nie są one własnością jednego podmiotu, jak ma to miejsce zazwyczaj w przypadku znaków towarowych lub patentów. Oznaczenia geograficzne należą do całej społeczności, tj. do wszystkich producentów, których produkty pochodzą z określonego obszaru geograficznego i są zgodne ze specyfikacjami określonymi dla danego oznaczenia geograficznego.

1.2. Ramy prawne ochrony oznaczeń geograficznych

1.2.1 Międzynarodowe ramy prawne

Ochronę oznaczeń geograficznych reguluje kilka traktatów, nad którymi pieczę sprawuje Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO), którymi są w szczególności

³ Podobnie jak w przypadku innych produktów, towary opatrzone oznaczeniem geograficznym muszą być zgodne z istniejącym unijnym systemem „zasadniczych wymagań” i wymogami dotyczącymi bezpieczeństwa produktów, które zapewniają prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego, bezpieczeństwo produktów dla osób indywidualnych oraz ochronę określonych innych interesów publicznych, np. z zakresu środowiska lub efektywności energetycznej.

Konwencja paryska o ochronie własności przemysłowej z 1883 r.⁴ oraz Porozumienie lizbońskie o ochronie i międzynarodowej rejestracji nazw pochodzenia⁵. Ponadto art. 22 i 24 porozumienia TRIPS dotyczą międzynarodowej ochrony oznaczeń geograficznych w ramach WTO⁶.

Te międzynarodowe porozumienia umożliwiają przyznanie ochrony oznaczenia geograficznego wszystkim typom produktów, zarówno produktom rolnym, jak i nierolnym. Niemniej różnią się one znacząco pod względem definicji, zakresu, powiązanych środków egzekucyjnych i innych aspektów ochrony oznaczeń geograficznych.

1.2.2 Ramy prawne w UE

W Europie ochrona oznaczeń geograficznych jest dostępna zarówno dla produktów rolnych, jak i produktów nierolnych. Produkty rolne i środki spożywcze (wina, napoje spirytusowe) mogą być objęte jednolitą ochroną przyznaną wyłącznie na poziomie UE. Oznaczenia geograficzne produktów nierolnych są chronione tylko na poziomie krajowym/regionalnym w wyniku zastosowania różnych krajowych ram prawnych.

1.2.2.1 Jednolita ochrona na poziomie UE ograniczona do produktów rolnych i spożywczych

Na poziomie UE jednolita ochrona oznaczenia geograficznego została zapewniona w przypadku win (1970), napojów spirytusowych (1989), win aromatyzowanych (1991) i innych produktów rolnych i środków spożywczych (1992). Głównym celem tych systemów jest promowanie jakości, różnorodności i wartości w łańcuchu dostaw żywności, zachowanie tradycyjnej wiedzy fachowej w sektorze i stymulowanie dywersyfikacji i zatrudnienia na obszarach wiejskich. Dzięki tym systemom chronione nazwy objętych nimi produktów korzystają z szerokiej jednolitej ochrony w całej UE uzyskiwanej w drodze pojedynczego procesu składania wniosku. Pod koniec kwietnia 2014 r. na poziomie UE zarejestrowanych było 336 nazw napojów spirytusowych, 1577 nazw win i 1184 nazwy środków spożywczych i produktów rolnych. Szacunkowa wartość sprzedaży w przypadku unijnych oznaczeń geograficznych w 2010 r. wyniosła 54,3 mld EUR, w tym 11,5 mld EUR ze sprzedaży eksportowej (15 % eksportu unijnego sektora produkcji żywności i napojów).

⁴ Konwencja paryska zasadniczo odnosi się do „oznaczeń pochodzenia” i „nazw pochodzenia” jako przedmiotów własności przemysłowej, ale nie definiuje tych terminów. Wszystkie państwa członkowskie UE są stronami tej konwencji.

⁵ Dziesięć państw członkowskich UE jest stronami porozumienia lizbońskiego. Siedem państw członkowskich UE ratyfikowało porozumienie: Bułgaria, Republika Czeska, Francja, Węgry, Włochy, Portugalia i Słowacja. Trzy państwa je podpisały, lecz nigdy nie ratyfikowały: Hiszpania, Grecja i Rumunia.

⁶ W art. 22 porozumienia TRIPS zawarta jest definicja oznaczenia geograficznego i ogólne zobowiązanie członków WTO do zapewnienia ochrony przed wprowadzającym w błąd stosowaniem oznaczeń geograficznych i przed ich używaniem, które jest aktem nieuczciwej konkurencji. Artykuł ten nakłada również na strony obowiązek odmowy lub unieważnienia rejestracji znaków towarowych, które zawierają lub składają się z oznaczenia geograficznego, odnoszących się do towarów niepochodzących ze wskazanego obszaru, jeśli używanie oznaczenia w znaku towarowym dla takich towarów może wprowadzić w błąd odbiorców co do prawdziwego miejsca pochodzenia. W art. 23 porozumienia TRIPS przyznaje się wyższy poziom ochrony oznaczeń geograficznych w przypadku win i wyrobów alkoholowych. W art. 23 ust. 1 ustanawia się standard absolutnej ochrony, zgodnie z którym strony porozumienia muszą zapobiec rejestracji oznaczeń geograficznych win/wyrobów alkoholowych w przypadku win lub wyrobów alkoholowych niepochodzących z danej lokalizacji geograficznej, nawet jeśli wskazane jest prawdziwe pochodzenie towarów lub oznaczenie geograficzne jest użyte w tłumaczeniu lub towarzyszą mu określenia takie jak „rodzaj”, „typ”, „styl”, „imitacja” lub podobne. Oznaczenia geograficzne dla win i wyrobów alkoholowych muszą być chronione, nawet jeśli niewłaściwe użycie nazwy oznaczenia geograficznego nie wprowadziłoby konsumentów w błąd.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej potwierdził, że oznaczenie geograficzne stanowi prawo własności intelektualnej.⁷ Unijny system ich ochrony jest wyłączny i uniemożliwia państwom członkowskim wprowadzenie osobnych, równoległych systemów krajowych lub regionalnych (jak w przypadku znaków towarowych)⁸. Systemy krajowe istnieją po to, aby regulować pierwszy etap składania wniosków o rejestrację unijnego oznaczenia geograficznego i aby zapewnić egzekwowanie administracyjne (tj. przeprowadzanie urzędowych kontroli zgodności ze specyfikacjami produktów przygotowanymi przez producentów i monitorowanie używania danego oznaczenia geograficznego na rynku)⁹.

Powszechnie uważa się, że unijny system ochrony oznaczeń geograficznych działa dobrze, czego dowodzi opracowane w ostatnim okresie badanie zlecone przez Komisję Europejską¹⁰. System przyniósł wymierne korzyści konsumentom i producentom, takie jak szczegółowe informacje i gwarancja jakości dla konsumentów, stabilniejsze marże zysku dla producentów, lepsze eksponowanie często wynikające z uczestnictwa w targach, dostęp do nowych rynków krajowych i/lub eksportowych, lepszy dostęp do funduszy na promocję i pomocy inwestycyjnej dla producentów. Ochrona oznaczeń geograficznych pomaga również utrzymać lokalną infrastrukturę i zatrudnienie, w szczególności na biedniejszych obszarach, co przynosi korzyści społeczeństwu jako całości.

1.2.2.2 Zróżnicowane krajowe ramy prawne dotyczące produktów nierolnych

Przepisy państw członkowskich dotyczące ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych nie zostały jeszcze zharmonizowane. Dlatego odpowiednie krajowe ramy poszczególnych państw członkowskich znacząco różnią się od siebie. Występują znaczne różnice między definicjami, procedurami rejestracji i kosztami, zakresem ochrony i środkami egzekucji. W efekcie oznaczenia geograficzne produktów nierolnych podlegają różnym stopniom ochrony w zależności od kraju produkcji, ale opierają się one na podstawowej ochronie określonej w porozumieniu TRIPS.

We wszystkich państwach członkowskich produkty nierolne są objęte przepisami dotyczącymi nieuczciwej konkurencji lub wprowadzania konsumentów w błąd. Dotyczy to również prawa znaków towarowych, które również może zapewniać pewien stopień ochrony. Systemy *sui generis* zapewniające ochronę oznaczeń geograficznych produktom nierolnym działają obecnie w 15 państwach członkowskich¹¹. Przepisy te przyjmują różne formy – od regionalnych lub krajowych uregulowań dotyczących określonych rzemiosł (np. ceramiki) po konkretne ustawy dotyczące określonych produktów (np. noże z Solingen) lub regionalne lub krajowe przepisy zapewniające ochronę wszystkim produktom nierolnym noszącym z oznaczeniem geograficznym¹².

⁷ Zob. C-3/91, Turrón de Jijona, pkt 37 lub Prosciutto di Parma, C-108/01, pkt 64.

⁸ Zob. C-478/07 Budějovický Budvar, pkt 114.

⁹ Zob. sprawa C-35/13 Felino, pkt 28.

¹⁰ Badanie dotyczące wartości produkcji produktów rolnych i żywności, win, win aromatyzowanych i napojów spirytusowych chronionych oznaczeniem geograficznym [Value of production of agricultural products and foodstuffs, wines, aromatised wines and spirits protected by a geographical indication (GI)] jest dostępne pod adresem http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/value-gi_en.htm.

¹¹ Belgia (Walonia), Bułgaria, Chorwacja, Republika Czeska, Estonia, Francja, Niemcy, Węgry, Łotwa, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania (region Murcji), zob. badanie dotyczące ochrony o.g., s. 30.

¹² Badanie dotyczące ochrony oznaczeń geograficznych w przypadku produktów nierolnych na rynku wewnętrznym, s. 29–73, http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/geo-indications/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf

Pytanie:

1. Czy dostrzegają Państwo zalety lub wady istniejących różnych poziomów i środków ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych w poszczególnych państwach członkowskich UE? Proszę uzasadnić swoją odpowiedź.

2. Potencjalne korzyści gospodarcze, społeczne i kulturowe rozszerzenia ochrony oznaczeń geograficznych na produkty nierolne na poziomie UE

2.1 Potencjał gospodarczy oznaczeń geograficznych produktów nierolnych

Wydaje się, że z harmonizacji unijnego systemu oznaczeń geograficznych mogą płynąć dwie główne korzyści dla producentów produktów nierolnych. Zwiększenie wyjątkowości i atrakcyjności produktów dzięki zagwarantowaniu jakości i pochodzenia w całej UE może zwiększyć sprzedaż¹³, a ponadto istniałaby bardziej skuteczna i jednolita ogólnounijna ochrona przed stratami spowodowanymi fałszerstwami i imitacjami.

Ochrona oznaczeń geograficznych może mieć zastosowanie do wszystkich rodzajów produktów nierolnych i metod produkcji, począwszy od produktów prostych i średnio zaawansowanych pod względem technicznym, np. Český křišťál (bohemskiego kryształu), aż po bardziej zaawansowane technicznie. Niedawno w badaniu dotyczącym ochrony o.g. oszacowano, że bezpośrednie i pośrednie zatrudnienie w nierolnym sektorze oznaczeń geograficznych w Europie zapewnia nawet 4,08 mln miejsc pracy¹⁴. Są to przede wszystkim miejsca pracy w MŚP zlokalizowanych w biedniejszych regionach¹⁵. W dwóch trzecich regionów, z których pochodzą produkty nierolne z oznaczeniem geograficznym, wskaźnik ubóstwa lub stopa bezrobocia wynoszą ponad 20 %.

Zagwarantowanie renomy i/lub jakości produktu nierolnego objętego ochroną oznaczenia geograficznego w całej UE może pomóc producentom w uzyskiwaniu dostępu do funduszy na promocję i pomocy inwestycyjnej od władz publicznych i ułatwić dostęp do targów. Możliwość dołączenia do ogólnounijnego zharmonizowanego systemu oznaczeń geograficznych mogłoby również poprawić zbiorową organizację i zarządzanie w odniesieniu do chronionej nazwy przez stowarzyszenia producentów.

Dobrze znane oznaczenie geograficzne mogłoby również przynieść rozgłos danemu miejscu lub regionowi pochodzenia i zapewnić efekty mnożnikowe na przykład poprzez sprzyjanie

¹³ Ponadto status oznaczeń geograficznych odgrywa istotną rolę w umożliwianiu producentom rozpoczęcia zaopatrywania sprzedawców detalicznych prowadzących działalność na dużą skalę i znajdowaniu nowych klientów poza obszarami, na których produkty były tradycyjnie znane i doceniane przez konsumentów. Ponadto ponieważ konsumenci z rynków zagranicznych postrzegają oznaczenia geograficzne jako dodatkową gwarancję jakości produktu zweryfikowaną przez zewnętrznego organ, oznaczenie geograficzne pomaga producentom w uzyskiwaniu dostępu do nowych rynków eksportowych.

¹⁴ Badanie dotyczące ochrony o.g., s. 133.

¹⁵ Źródło: europejskie statystyki dotyczące ubóstwa i bezrobocia dla regionu NUTS 2. Dotyczy to na przykład dentelles de Binche (koronka Binche, Belgia) lub louça de barro preto de Olho Marinho (czarna ceramika z Olho Marinho, Portugalia).

turystyce¹⁶, targom i wydarzeniom kulturalnym i w efekcie spowodować stworzenie większej liczby miejsc pracy¹⁷.

Miejsc pracy stworzonych przez dany produkt opatrzonego oznaczeniem geograficznym zazwyczaj nie da się przenieść w inne lokalizacje z uwagi na właściwe dla niego powiązania z danym terytorium. Z tej perspektywy poprawa dobrobytu określonych regionów poprzez objęcie ochroną oznaczeń geograficznych produktów nierolnych może pomóc w utrzymaniu miejsc pracy i zasobności na niektórych wrażliwych gospodarczo obszarach.

Pytania:

2. Czy uważają Państwo, że pogłębiona i zharmonizowana unijna ochrona oznaczeń geograficznych produktów nierolnych na poziomie UE może mieć pozytywne skutki gospodarcze na rynku wewnętrznym opisane powyżej?
3. Czy dostrzegają Państwo jakiegokolwiek niekorzystnego skutki takiej ochrony dla gospodarki UE?

2.2 Korzyści dla konsumentów

Oznaczenia geograficzne umożliwiają konsumentom, którzy zwracają uwagę na pochodzenie geograficzne produktów, są uwrażliwieni na kulturę i tradycje z nimi związane lub doceniają ich charakterystyczne cechy lub jakość, podejmowanie świadomych, bezpiecznych wyborów, opartych na wiarygodnych informacjach¹⁸. Oznaczenia geograficzne mają zapewnić konsumentom pewność, że dany produkt ma określoną jakość, charakterystyczne cechy i/lub renomę z uwagi na jego określone miejsce pochodzenia, jeśli jest to coś, co cenią.

Urzędowe kontrole lub mechanizmy monitorowania umożliwiające zapewnienie zgodności produktów opatrzonego chronionym oznaczeniem geograficznym ze specyfikacją produktu stanowią kluczową cechę obecnie istniejących unijnych systemów oznaczeń geograficznych w sektorze rolnym. Ochrona oznaczeń geograficznych jest narzędziem zapobiegającym wprowadzającemu w błąd wykorzystywaniu nazwy oznaczenia geograficznego na rynku. Narzędzie to nie ma służyć ograniczeniu wyboru produktów dostępnych dla konsumentów, lecz umożliwia zarezerwowanie określonego oznaczenia dla towarów, które są zgodne ze specyfikacją produktu i mają wyraźne powiązanie geograficzne. Nie uniemożliwia ono innym producentom wprowadzania na rynek tego samego typu towarów pod inną nazwą. W istocie oznaczenia geograficzne zostały opracowane, by chronić konsumentów przed nabyciem towarów nieposiadających oczekiwanych cech, za które byli gotowi zapłacić odpowiednio więcej¹⁹.

¹⁶ Na przykład Europejski Szlak Ceramiki (z certyfikatem „szlaku kulturowego” Rady Europy od maja 2012 r.), który ma poprawić atrakcyjność obszarów produkcji ceramiki jako zrównoważonych celów turystycznych.

¹⁷ Zob. Geographical Indications, An introduction, WIPO, http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/geographical/952/wipo_pub_952.pdf.

¹⁸ W ramach badania sondażowego przeprowadzonego przez Eurobarometr (298) w 2008 r. 26 % konsumentów stwierdziło, że są zainteresowani krajem pochodzenia produktów niespożywczych (nie oznaczeniami geograficznymi jako takimi) i jest to czwarty w kolejności aspekt, na który zwracają uwagę, po cenie, bezpieczeństwie i marce.

¹⁹ Producentom opłaca się inwestować w produkcję produktów o wysokiej jakości tylko wtedy, gdy konsumenci będą wiedzieć o jakości produktów. Jeśli firma zdecyduje się wytwarzać produkty wysokiej jakości, zagwarantuje zwroty z tej decyzji w przyszłości w efekcie długoterminowej inwestycji producenta w budowanie ugruntowanej renomy. Z tego powodu tylko wtedy, gdy konsumenci mają świadomość jakości, firma otrzymuje zachętę do inwestowania w swoją renomę i w efekcie może liczyć na wyższe ceny. W zamian konsument otrzymuje szeroki wybór bezpiecznych produktów wysokiej jakości.

Pytania:

4. Czy uważają Państwo, że zharmonizowana ochrona oznaczeń geograficznych produktów nierolnych w UE może przynieść korzyści konsumentom?
5. Czy dostrzegają Państwo potencjalne negatywne skutki dla konsumentów?

2.3 Wspieranie starań UE o zwiększenie ochrony oznaczeń geograficznych na arenie międzynarodowej

Stworzenie jednolitej ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych w UE może również pozytywnie wpłynąć na negocjacje w sprawie umów handlowych z państwami trzecimi zainteresowanymi zagwarantowaniem lepszej ochrony dla ich nierolnych oznaczeń geograficznych w UE. Brak zharmonizowanego i spójnego unijnego systemu ochrony oznaczeń geograficznych w przypadku nierolnych oznaczeń geograficznych wpływa na zdolność UE do negocjowania tej kwestii w kontaktach dwustronnych i do uzyskania lepszej ochrony dla unijnych rolnych oznaczeń geograficznych w tych państwach. Ochrona nierolnych oznaczeń geograficznych państw trzecich na rynku UE coraz częściej staje się istotnym czynnikiem w wielu negocjacjach dwustronnych z partnerami handlowymi UE. Często mają oni niezwykle bogatą tradycję w dobrze znanych rzemiosłach i wytwarzaniu produktów nierolnych: na przykład Indie chronią nierolne oznaczenia geograficzne związane z sari, malowidłami na jedwabiu i szalami.

Na poziomie wielostronnym w WTO siła negocjacyjna UE w dziedzinie poprawy poziomu ochrony oznaczeń geograficznych mogłaby się również zwiększyć na skutek stworzenia jednolitego europejskiego systemu ochrony nierolnych oznaczeń geograficznych. W ramach negocjacji dauhańskiej agendy rozwoju WTO UE działała na rzecz rozszerzenia wysokiego poziomu ochrony obecnie przyznanego wyłącznie winom i napojom spirytusowym na wszystkie produkty.

Pytanie:

6. Czy dostrzegają Państwo potencjalne korzyści lub wady zharmonizowanej unijnej ochrony oznaczeń geograficznych UE w przypadku produktów nierolnych w odniesieniu do stosunków handlowych UE z państwami trzecimi? Jeśli tak, jakie?

2.4 Zachowanie i docenienie europejskich tradycji, wiedzy fachowej, różnorodności form wyrazu kulturowego²⁰ i dziedzictwa kulturowego

Najlepszym sposobem na skuteczne konkurowanie typowych produktów nierolnych kwalifikujących się do oznaczenia geograficznego jest ich autentyczność, wyróżniająca jakość i inne cechy cenione przez konsumentów. Na produkty te stałą presję wywierają produkty uzurpujące sobie ich renomę, mające często niższą jakość i sprzedawane po niższych cenach. Produkty kwalifikujące się do oznaczenia geograficznego mogą odnieść sukces, jeśli konkurencja jest oparta na uczciwych praktykach; niemniej jeśli imitacje czerpią

²⁰ Od 2006 r. Unia Europejska jest stroną Konwencji UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego i zgodnie z art. 167 Traktatu UE Unia uwzględnia aspekty kulturalne w swoim działaniu na podstawie innych postanowień Traktatów, zwłaszcza w celu poszanowania i popierania różnorodności jej kultur.

korzyści z renomy, autentyczności i oczekiwanej przez klientów jakości produktów oryginalnych przez wykorzystanie nazwy geograficznej, z której wynika ta renoma produktów, wówczas wytwarzanie oryginalnych wyrobów może zniknąć, jak miało to miejsce na przykład w przypadku litewskiego przemysłu lnianego. Produkty opatrzone oznaczeniem geograficznym utrzymują żywotność tradycyjnej i bezcennej wiedzy fachowej i jej przekazywanie z pokolenia na pokolenie. Metody ich produkcji i działania pomocnicze stanowią punkt odniesienia, z którym lokalna społeczność identyfikuje się i który budowała przez długi czas. Produkty opatrzone oznaczeniem geograficznym umożliwiają podtrzymanie sieci współpracy między producentami i między producentami a innymi lokalnymi zainteresowanymi stronami, np. organami publicznymi i organizacjami turystycznymi. Dlatego pomagają budować kapitał społeczny w regionie. I wreszcie znaczący element historycznego, kulturowego i społecznego dziedzictwa Europy może zostać zniszczony, jeśli produkty opatrzone oznaczeniem geograficznym znikną z powodu braku odpowiedniej ochrony.

Pytania:

7. Czy uważają Państwo, że zharmonizowana ochrona nierolnych oznaczeń geograficznych na poziomie UE pomogłaby w zachowaniu tradycyjnego dziedzictwa kulturowego i artystycznego odzwierciedlanego w kwalifikujących się produktach? Proszę uzasadnić swoją odpowiedź.
8. Czy taka ochrona przyczyniłaby się do budowania kapitału społecznego w obszarach produkcji?

3. Problemy i wyzwania związane z potencjalną kwalifikowalnością produktów nierolnych do ochrony wynikającej z oznaczeń geograficznych

Im silniejsza renoma i rozpoznawalność oznaczenia geograficznego, tym bardziej prawdopodobne jest, że konkurenci spróbują je wykorzystać i będą nielegalnie umieszczać tę nazwę na towarach niepochodzących z określonego obszaru geograficznego i/lub niespełniających kryteriów odpowiednich specyfikacji produktu bądź nieposiadających cech jakościowych, z którymi wiąże się dana nazwa. Nielegalne wykorzystywanie oznaczenia geograficznego prowadzi do utraty przychodów i udziału w rynku przez podmioty handlowe posiadające prawa do jego używania, a także do potencjalnego uszczerbku dla renomy i dodatkowych kosztów prawnych.

Jak stwierdzono w badaniu dotyczącym ochrony o.g., w przypadku 57,4 % zbadanych produktów (n=94) wystąpiły poważne problemy i straty w rezultacie nielegalnego wykorzystania ich oznaczenia geograficznego²¹. Obejmują one:

- imitacje pochodzące z tego samego kraju²², innych państw UE²³ lub państw trzecich, w szczególności z Azji²⁴;
- powoływanie się na chronioną nazwę w przypadku niepowiązanych produktów, np. poprzez sformułowanie „belgijski kamień” w odniesieniu do imitacji Pierre bleue

²¹Badanie dotyczące ochrony o.g., s. 97.

²²Tapisserie d'Aubusson (gobeliny z Aubusson), faïence de Moustiers (ceramikę z Moustiers), Pierre de Bourgogne (kamień z Burgundii) itp.

²³Na przykład: włoskie imitacje kamienia z Burgundii, rumuńskie imitacje szkła z Murano.

²⁴Np. dentelles de Binche (koronka Binche), Marmo di Carrara (marmur karraryjski), Vetro di Murano (szkło z Murano), ceramika z Horezu, naturalny kamień z Kastylii i Leonu.

de Belgique (belgijskiego piaskowca o zabarwieniu błękitnoszarym), tureckie marmury wprowadzane do obrotu pod nazwą „BotticinoRoyal” i „Nowe BotticinoRoyal”²⁵; lub

- powoływanie się na chronioną nazwę w przypadku produktów, które nie należą do tego samego typu, np. chiński granit, indyjski łupek lub wapień z innych krajów, w przypadku których stosuje się nazwę „naturalny kamień z Kastylii i Leonu”²⁶.

Koszty postępowania prawnego wobec podmiotów naruszających przepisy mogą być znaczącym obciążeniem finansowym dla firmy. Na przykład szacunkowy koszt wniesienia sprawy przed sądem lub organem administracyjnym przez firmę Českýgranát (Republika Czeska) to 200 000 CZK (około 7 770 EUR) rocznie, a w przypadku Solingen to koszt około 50 000 EUR rocznie²⁷. W zależności od sytuacji koszty zapewnienia skutecznej ochrony mogą być znacząco wyższe.

W badaniu dotyczącym ochrony o.g. wykazano, że producenci stosują liczne strategie, aby chronić się przed naruszeniami, takie jak listy protestacyjne (np. Harris Tweed, Schwarzwälder Kuckucksuhr), kampanie przeciwko fałszowaniu produktów (np. Swiss Watches), rejestrowanie znaków towarowych (np. Ceramica Artistica e tradizionale di Vietrisul Mare) lub podejmowanie działań prawnych (np. ceramika z Deruty, Murano).

W badaniu stwierdzono, że efekt tych działań jest jednak często niepewny z powodu braku jednolitych ram prawnych w odniesieniu do ochrony nierolnych oznaczeń geograficznych, w związku z czym istnieją różne systemy o różnych stopniach ochrony, egzekwowania przepisów i brak jest powszechnych ram.

Pytania:

9. Czy uważają Państwo, że zharmonizowana unijna ochrona oznaczeń geograficznych w odniesieniu do produktów nierolnych może pomóc producentom w obronie przed imitacjami i oszustwami? Proszę uzasadnić swoją odpowiedź.
10. Jak konkurujący producenci mogą bronić się przed nadużywaniem oznaczeń geograficznych?

4. Alternatywy dla zharmonizowanej ochrony unijnej

Na podstawie badania stwierdzono, że istniejące instrumenty krajowe zapewniają pewien poziom ochrony, jeżeli są stosowane w celu zapewnienia ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych na poziomie UE.

Przepisy dotyczące nieuczciwej konkurencji²⁸ i wprowadzania konsumentów w błąd, które funkcjonują we wszystkich państwach członkowskich UE, zapewniają ochronę przed nieuczciwymi praktykami handlowymi, w tym wprowadzającymi w błąd informacjami dotyczącymi głównych cech produktu, takich jak jego pochodzenie geograficzne²⁹. Niemniej

²⁵ Botticino to miasto w prowincji Brescia we Włoszech.

²⁶ Badanie dotyczące ochrony o.g., s. 99.

²⁷ Ibid., s. 109.

²⁸ Nieuczciwa konkurencja może być zdefiniowana jako „czyn konkurencji sprzeczny z uczciwymi praktykami w handlu i w przemyśle”.

²⁹ W dyrektywie 2005/29/WE zdefiniowano nieuczciwe praktyki handlowe, które są zabronione w Unii Europejskiej (UE) i 3 krajach EOG. W art. 6 podkreślono, że praktykę handlową uznaje się za wprowadzającą w błąd, jeśli zawiera ona fałszywe

w praktyce zakres działania takich przepisów w odniesieniu do zapewniania skutecznej ochrony przed nielegalnym wykorzystywaniem nazw nierolnych jest ograniczony.

Ponadto takie przepisy w poszczególnych państwach członkowskich wciąż znacząco różnią się od siebie. Na przykład za egzekwowanie tych przepisów odpowiedzialne są różne organy krajowe, regionalne lub lokalne³⁰ (np. w Hiszpanii) bądź prywatne stowarzyszenia konsumentów (np. w Niemczech), co oznacza zróżnicowane koszty, procedury i wymogi formalne. Jak stwierdzono w badaniu dotyczącym ochrony o.g.³¹ w krajach, w których można egzekwować takie przepisy za pośrednictwem takich organów nie stwierdzono żadnego przypadku działań, których celem byłaby ochrona nierolnych oznaczeń geograficznych.

Ponadto z badania wynika, że producenci często nie wnoszą powództwa cywilnego w przypadku stosowania przez konkurencję nieuczciwych praktyk, ponieważ koszty mogą być znaczące, a dowody często trudno zdobyć³².

Ochrona znaku towarowego jest również ograniczona. Daje ona właścicielowi prawo uniemożliwienia wszystkim innym podmiotom korzystania ze znaku towarowego. Wybrany znak towarowy (nazwa, logo itp.) nie musi mieć żadnego powiązania z produktem ani jego pochodzeniem. Z kolei chronione oznaczenie geograficzne ma dać konsumentom gwarancję, że towary są produkowane w określonym miejscu i w efekcie mają określone cechy. Dlatego też znak towarowy zazwyczaj nie może dostarczyć tych samych informacji ani zapewnić takich samych gwarancji jak oznaczenie geograficzne.

W niektórych przypadkach oznaczenie geograficzne może na podstawie przepisów dotyczących znaków towarowych zyskać pewną ochronę, w szczególności przez znaki wspólne lub znaki certyfikacji. Znaki wspólne są wspólną własnością grupy producentów (np. stowarzyszenia) i mogą być wykorzystywane przez więcej niż jedną osobę, o ile dany użytkownik jest członkiem grupy i przestrzega określonych przez nią zasad. Znak certyfikacji jest własnością certyfikującego podmiotu prawnego, który sprawdza, czy znak jest używany zgodnie ze standardami certyfikacji. Certyfikujący kontroluje korzystanie ze znaku i ma wyłączne prawo do zapobiegania nieautoryzowanemu użyciu. Certyfikujący zazwyczaj nie może wykorzystywać samego znaku, a korzystanie z niego jest dozwolone w przypadku wszystkich podmiotów, które spełniają standardy certyfikacji. Tego rodzaju ochrona ma pewne wspólne cechy z ochroną oznaczenia geograficznego. Niemniej ogólne prawo dotyczące znaków towarowych nie zawiera zapisów dotyczących jakichkolwiek z góry określonych standardów, w szczególności powiązania z określonym obszarem geograficznym, i pozostawia posiadaczowi całkowitą swobodę w określaniu swoich zasad użytkowania. W rezultacie znaki wspólne i znaki certyfikacji nie mają zasadniczych cech

informacje, które wprowadzają lub mogą wprowadzić w błąd przeciętnego konsumenta, w szczególności w odniesieniu do głównych cech produktu, takich jak pochodzenie geograficzne lub handlowe. W art. 11 wymieniono określone możliwości dochodzenia roszczeń, które państwa członkowskie i inne kraje EOG muszą zapewnić, aby zagwarantować odpowiednie i skuteczne środki zwalczania takich praktyk. Środki takie muszą obejmować przepisy prawne umożliwiające osobom lub podmiotom mającym uzasadniony interes (konsumentom i konkurentom) wszczęcie postępowania sądowego w odniesieniu do takich nieuczciwych praktyk handlowych i/lub zaskarżenie takich nieuczciwych praktyk przed organem administracyjnym.

³⁰Organy administracyjne w Bułgarii, Cyprze, Estonii, Finlandii, Niemczech, Grecji, Włoszech, Łotwie, Luksemburgu, Polsce, Portugalii, Rumunii i Słowenii są zobowiązane do zbadania skarg, które otrzymują. Większość właściwych organów może odrzucić skargę z różnych powodów, np. w Belgii z powodów racjonalizacji odrzuca się 40 % wszystkich skarg i rozpatruje się tylko te dotyczące znacznych strat finansowych.

³¹ Badanie dotyczące ochrony o.g., s. 35.

³² Badanie dotyczące ochrony o.g., s. 34–35.

gwarancji oferowanych przez system oznaczeń geograficznych³³. Obecny system znaków towarowych UE nie obejmuje znaków certyfikacji, ale umożliwia producentom produktów opatrzonych oznaczeniem geograficznym rejestrowanie swojej nazwy jako wspólnego wspólnotowego znaku towarowego.

W większości przypadków regionalne lub krajowe regulacje odnoszące się do określonych rzemiosł dotyczą jedynie wspólnych strategii promowania lub ochrony poszczególnych lokalnych rzemiosł. W konkretnych przepisach dotyczących produktów określone są specyfikacje produktu (np. dotyczące noży z Solingen, tweedu Harris, Bordado da Madeira). Obowiązujące regionalne i krajowe przepisy dotyczące ogólnobranżowej ochrony nie są zharmonizowane i różnią się od siebie znacząco w kluczowych aspektach, takich jak definicja oznaczenia geograficznego, zakres ochrony, procedury rejestracji, opłaty, kontrole i egzekwowanie. Ponadto ochrona na podstawie przepisów krajowych umożliwia zapewnienie poszanowania oznaczenia geograficznego tylko w danym państwie członkowskim. Nie daje ochrony w całej UE ani nie gwarantuje równych warunków działania w zakresie ochrony na jednolitym rynku.

Pytanie:

11. Co sądzą Państwo o obecnych alternatywach dla zharmonizowanej ochrony nierolnych oznaczeń geograficznych?

II — Możliwości ochrony oznaczeń geograficznych na poziomie UE

Odpowiedź na wyzwania opisane powyżej na poziomie UE może przybrać różne formy. Lepsza ochrona oznaczeń geograficznych musiałaby być zgodna z obowiązującymi europejskimi i międzynarodowymi ramami prawnymi i musiałaby zaspokajać zarówno potrzeby gospodarcze, jak i potrzeby zainteresowanych stron. Istniejący system rolnych oznaczeń geograficznych daje wyraźne porównanie. W poniższej części zielonej księgi Komisja dąży do poznania poglądów zainteresowanych stron w sprawie kilku parametrów uznawanych za kluczowe w tworzeniu ewentualnej inicjatywy UE w zakresie ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych.

1. Cele i kryteria ochrony

Możliwe cele ewentualnych nowych środków mogą obejmować od spełnienia minimalnych wymogów ochrony oznaczeń geograficznych określonych w porozumieniu TRIPS po zapewnienie dodatkowych kryteriów, takich jak te zawarte w prawodawstwie UE dotyczącym rolnych oznaczeń geograficznych.

³³Zob. „Guide to geographical indicators linking products and their origins”, autorzy: Daniele Giovannucci, Tim Josling, William Kerr, Bernard O'Connor, May T. Yeung (International Trade Centre).

1.1 Jakie oznaczenie: nazwy i symbole

Najczęściej używane oznaczenie stosowane w stosunku do produktu kwalifikującego się do ochrony oznaczenia geograficznego to jego nazwa. Obejmuje ona często nazwę obszaru geograficznego (konkretne miejsce, region lub kraj, np. Herend³⁴), czasem powiązaną z nazwą samych towarów, np. szkocki tartan³⁵ lub tapisserie d'Aubusson³⁶.

Nazwa niegeograficzna może również stanowić oznaczenie geograficzne, pod warunkiem że jest jednoznacznie związana z miejscem pochodzenia. Rozszerzenie definicji oznaczenia geograficznego na tego typu nazwę umożliwiłoby objęcie nią większej liczby produktów. Rozwiązanie to zostało również przyjęte w odniesieniu do systemu UE dotyczącego rolnych oznaczeń geograficznych, w ramach którego na przykład ser feta³⁷ i hiszpańskie wino musujące Cava³⁸ są chronione jako oznaczenia geograficzne.

Inną opcją, pozwalającą nawet na szerszy zasięg, byłoby objęcie ochroną oznaczeń geograficznych znaków nietekstowych lub symboli, które jednoznacznie wiążą się z określonym regionem, konkretnym miejscem lub krajem, takich jak kontury obszaru geograficznego³⁹.

Pytania:

12. Gdyby na poziomie UE opracowano nowy system, czy powinien on chronić oznaczenia geograficzne nieodnoszące się do nazw geograficznych, które są jednoznacznie związane z danym miejscem?
13. Jeśli tak, w jaki sposób w ramach tego systemu można zadbać o to, aby taka ochrona nie naruszała praw innych producentów?
14. Czy podobna ochrona powinna obejmować również symbole, takie jak kontury obszaru geograficznego? Jeśli tak, na jakich warunkach?

1.2 Jakie oznaczenia powinny być wyłączone z ochrony oznaczeń geograficznych?

W porozumieniu TRIPS przewidziano kilka możliwych wyjątków od obowiązku zapewnienia ochrony oznaczeniom geograficznym. Obejmują one nazwy rodzajowe⁴⁰, przypadki,

³⁴Dobrze znana nazwa stosowana w odniesieniu do porcelany stołowej i przedmiotów dekoracyjnych z porcelany, wywodząca się od nazwy miasta Herend na Węgrzech.

³⁵„Tartan” jest tradycyjnym szkockim wzorem tkaniny w różnobarwne pasy poziome i pionowe, które krzyżują się w sposób tworzący kratę, zob. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/tartan>. Szkockie Towarzystwo Tartanu (utworzone w 1963 r.) prowadzi rejestr wszystkich znanych wzorów tartanu w liczbie ok. 1300.

³⁶Dywany Aubusson to pokrycia podłogowe tkane ręcznie w miejscowościach Aubusson i Felletin w departamencie Creuse w środkowej Francji.

³⁷W Grecji nie ma regionu o nazwie „Feta”, ale określenie „feta” z uwagi na jego długotrwałe i konsekwentne użycie jest ściśle związane z obszarem geograficznym, na którym ser ten jest produkowany.

³⁸Wino Cava jest produkowane w Katalonii, Kastylii i León, Aragonii, Nawarrze, La Rioja, Estremadurze i Walencji.

³⁹Typowym przykładem może być kartograficzne odwzorowanie amerykańskiego stanu Floryda w odniesieniu do „pomarańczy”.

⁴⁰Porozumienie TRIPS, art. 24 ust. 6: „Żadne z postanowień niniejszej Sekcji nie będzie stanowiło wymogu, aby Członek stosował jej postanowienia do oznaczeń geograficznych jakiegokolwiek innego Członka w odniesieniu do towarów lub usług, których odpowiednie oznaczenie jest identyczne z określeniem zwyczajowo używanym w języku potocznym jako nazwa pospolita dla takich towarów lub usług na terytorium tego Członka. (...)”.

w których wcześniej zarejestrowano kolidujący znak towarowy⁴¹ i w pewnym stopniu przypadki obejmujące homonimiczne oznaczenia geograficzne⁴². Termin jest uznawany za nazwę rodzajową, jeśli jest powszechnie używaną nazwą rodzaju produktu lub usługi (a nie konkretnego przykładu towaru lub usługi) na odpowiednim terytorium kraju, gdzie wnioskuje się o ochronę. Na przykład termin eau de cologne obecnie odnosi się do określonego rodzaju perfum bez względu na to, czy są produkowane w regionie Kolonii w Niemczech. Homonimiczne oznaczenia geograficzne to takie oznaczenia, które są tak samo zapisywane lub wymawiane, lecz które odnoszą się do produktów pochodzących z różnych miejsc, zazwyczaj w różnych krajach. Co do zasady nie ma powodu, dla którego takie terminy nie miałyby prawa współistnieć. Niemniej takie współistnienie można obwarować pewnymi warunkami, aby konsumenci nie byli wprowadzani w błąd.

Wyjątki te są uwzględnione w rozporządzeniach UE dotyczących oznaczeń geograficznych produktów rolnych⁴³. W rozporządzeniach dodano inne wyjątki od rejestracji, w przypadku których nazwa koliduje z nazwą odmiany rośliny lub gatunku zwierząt⁴⁴ i które mogą wprowadzić konsumenta w błąd co do rzeczywistego pochodzenia produktu. Podczas gdy te konkretne przypadki prawdopodobnie nie będą miały znaczenia w kontekście produktów nierolnych, należałoby stwierdzić, czy specyfika produktów nierolnych uzasadniałaby dodanie innych wyjątków do tych wyszczególnionych w porozumieniu TRIPS.

Pytanie:

15. Czy dostrzegają Państwo potrzebę dodania jakichkolwiek innych wyjątków do ochrony oznaczeń geograficznych, innych niż te już przewidziane w porozumieniu TRIPS? Proszę uzasadnić swoją odpowiedź.

2. Do czego powinna mieć zastosowanie ochrona oznaczeń geograficznych: podejście przekrojowe a podejście sektorowe

W ramach podejścia sektorowego ustanowione zostałyby konkretne zasady dla różnych kategorii produktów, na przykład dla tych, w przypadku których zastosowanie surowców jest szczególnie ważne (np. kamień). Jest to obecnie stosowana struktura na poziomie europejskim w obszarze rolnym (w którym wprowadzono odrębne regulacje w zakresie oznaczeń geograficznych w odniesieniu do win, napojów spirytusowych, win aromatyzowanych

⁴¹Art. 24 ust. 5 porozumienia TRIPS stanowi, że „jeśli znak towarowy został zgłoszony do rejestracji lub zarejestrowany w dobrej wierze lub jeśli prawa do znaku towarowego zostały nabyte w drodze używania w dobrej wierze przed uzyskaniem ochrony oznaczenia geograficznego w kraju jego pochodzenia, środki podjęte w celu wprowadzenia w życie postanowień porozumienia TRIPS dotyczących oznaczeń geograficznych nie będą szkodzić zdolności do, lub ważności, rejestracji znaku towarowego lub uprawnieniu do używania znaku towarowego, na tej podstawie, że znak towarowy jest identyczny lub podobny do oznaczenia geograficznego.”

⁴²W art. 23 ust. 3 porozumienia TRIPS stwierdzono, że „W przypadku homonimicznych oznaczeń geograficznych dla win ochrona powinna być przyznana każdemu oznaczeniu, z zastrzeżeniem postanowień ustępu 4 artykułu 22. Każdy Członek określi praktyczne warunki dla odróżnienia jednych homonimicznych oznaczeń geograficznych od innych, biorąc pod uwagę potrzebę zapewnienia sprawiedliwego traktowania producentów, których to dotyczy, a także zapobieżenia wprowadzaniu konsumentów w błąd”.

W art. 22 ust. 4 porozumienia TRIPS wprowadzono zasadę, która brzmi „Ochrona zgodnie z ustępem 1, 2 i 3 będzie stosowana do oznaczeń geograficznych, które, aczkolwiek są prawdziwe, co do terytorium, regionu lub miejsca w nim położonego, z którego towar pochodzi, w sposób nieprawdziwy informują odbiorców, że towar ten pochodzi z innego terytorium”.

⁴³Na przykład art. 6 ust. 1, 4 i 3 rozporządzenia (UE) nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych.

⁴⁴Art. 6 ust. 2 rozporządzenia (UE) nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych.

i produktów rolnych oraz środków spożywczych), ale podział ten wydaje się przede wszystkim uwarunkowany historycznie. Ewentualnie można przyjąć podejście przekrojowe, w którym określone zostałyby podstawowe elementy systemu mające zastosowanie do dowolnej kategorii produktów.

Pytania:

16. Czy dostrzegają Państwo potrzebę zróżnicowania różnych systemów ochrony w zależności od kategorii produktów nierolnych (podejście sektorowe)? Jeśli tak, proszę uzasadnić dlaczego.
17. Czy uważają Państwo, że niektóre produkty powinny być wyłączone z ochrony oznaczeń geograficznych na poziomie UE? Jeśli tak, proszę wskazać które.

3. Powiązanie między produktem i terytorium

3.1 Jak silne powinno być powiązanie z terytorium?

Oznaczenie geograficzne musi wskazywać, że produkt pochodzi z określonego terytorium, regionu lub miejsca, w przypadku których jakość, renoma lub inne cechy danych towarów są skutkiem jego geograficznego pochodzenia. Oznaczenie geograficzne jest wykorzystywane w handlu, aby stworzyć powiązanie między jakością produktu, jego renomą lub innymi cechami charakterystycznymi a miejscem pochodzenia. Określony „związek przyczynowy” między jakością produktu, renomą i innymi cechami charakterystycznymi i ich określonym pochodzeniem geograficznym jest wymagany, ponieważ cechy te zależą od warunków naturalnych (szczegółnej charakterystyki geologicznej, hydrologicznej, charakterystyki gleby i klimatu) miejsca produkcji i/lub metod pracy stosowanych przez społeczności (tj. wiedzy fachowej wypracowanej przez ludzi na tym obszarze/określonych umiejętności rozwiniętych przez lata przez lokalnych specjalistów).

Ten naturalny związek może przyjmować różne formy. Na przykład w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych⁴⁵ przewidziano dwa typy określeń używanych w przypadku oznaczeń geograficznych produktów rolnych i środków spożywczych: „chronione oznaczenie geograficzne” (ChOG) i „chroniona nazwa pochodzenia” (ChNP). Różnica opiera się na sile powiązania z obszarem geograficznym. W przypadku chronionego oznaczenia geograficznego jeden z etapów produkcji, przetwarzania lub przygotowania musi odbywać się na danym obszarze, podczas gdy surowiec może pochodzić z innego obszaru. W przypadku chronionej nazwy pochodzenia cały proces produkcji musi odbywać się na określonym obszarze geograficznym, przy czym surowce muszą również pochodzić z tego samego obszaru. Naturalne powiązania oparte na ściśle zdefiniowanym pojęciu *terroir*⁴⁶ są nawet mocniejsze w sektorze winiarskim, w którym w przypadku obu rodzajów oznaczenia geograficznego wszystkie etapy produkcji muszą odbywać się na danym obszarze geograficznym. W przypadku ChNP 100% winogron musi pochodzić wyłącznie z danego obszaru; w odniesieniu do ChOG wielkość ta wynosi 85 % lub więcej.

⁴⁵ Dz.U. L 343 z 14.12.2012, s. 1.

⁴⁶ *Terroir* to pojęcie z dziedziny uprawy winorośli, wiążące ze sobą atrybuty wina i warunki środowiskowe, w których uprawiane były winogrona.

Takie powiązanie z położeniem geograficznym może mieć również zastosowanie do produktów nierolnych. W niektórych przypadkach, na przykład marmuru i kamienia, siła tego powiązania jest porównywalna z siłą powiązań występujących w przypadku produktów rolnych. Zastosowanie miałyby takie same zmienne, jak te wymienione powyżej. Co do zasady im silniejsze powiązanie, tym bardziej wiarygodny i autentyczny będzie produkt w oczach konsumenta. Jednak niektóre oznaczenia geograficzne mogą opierać się wyłącznie na wkładzie ludzkim, a nie środowiskowym, lub na renomie. W badaniu dotyczącym ochrony o.g. sugeruje się, że tylko nieliczne produkty nierolne uznane za kandydatów do objęcia ich ochroną w ramach oznaczenia geograficznego spełniłyby ściśle wymogi ChNP⁴⁷.

Pytania:

18. Jak silne powinno być powiązanie między produktami nierolnymi a ich miejscem pochodzenia, aby kwalifikowały się one do ochrony w ramach oznaczenia geograficznego w nowym systemie?
19. Czy nowy system powinien umożliwiać stosowanie dwóch typów powiązań (jednego silniejszego niż drugie) między produktami nierolnymi a obszarem ich pochodzenia?
20. Czy w systemie powinny występować różnice w zależności od różnych typów produktów? Proszę uzasadnić.

3.2 Jakość i specyfikacja produktu

Oznaczenie geograficzne to przede wszystkim zobowiązanie wobec konsumentów do utrzymania jakości i gwarancja równych warunków działania dla producentów. W związku z tym w systemie przyznawania ochrony oznaczeniom geograficznym, należałoby określić konkretne cechy podstawowe produktu i procesu produkcji. W unijnym prawodawstwie dotyczącym rolnych oznaczeń geograficznych wszystkie informacje techniczne niezbędne do opisanie produktu, metody jego produkcji i związanego z nim obszaru geograficznego powinny być dostarczone przez producentów, gdy ubiegają się oni o rejestrację. Specyfikacja produktu to decydujący czynnik w rejestracji produktu w celu objęcia ochroną oznaczenia geograficznego.

Wymóg opisu cech produktu zapewnia stabilną jakość produktu, ale nie wiąże się z wymogiem zapewnienia określonego poziomu jakości. Można to osiągnąć tylko poprzez wymóg minimalnego poziomu jakości. Niemniej określenie istotnego poziomu referencyjnego jakości może nie sprawdzić się w przypadku wszystkich produktów, a ustanowienie konkretnego poziomu jakości wymaga pewnej uznaniowości.

Wartość dodana, którą przynoszą oznaczenia geograficzne, opiera się na zaufaniu konsumentów. System oznaczeń geograficznych musi gwarantować konsumentowi, że określone cechy, dana jakość lub renoma oznaczenia geograficznego są utrzymywane przez cały okres ochrony. Aby osiągnąć ten cel, w ogólnounijnym systemie oznaczeń geograficznych dla produktów rolnych wdrożono liczne wymogi dotyczące kontroli po rejestracji, aby zapewnić zgodność produktów ze specyfikacjami i odpowiednie stosowanie nazwy na rynku. Kontrole te są zazwyczaj przeprowadzane przez wyznaczone organy publiczne lub wybrane i certyfikowane podmioty prywatne. Jednak konkretne charakterystyczne cechy i jakość nie powinny być nadmiernie doprecyzowywane. Zbyt

⁴⁷Badanie dotyczące ochrony o.g., s. 298.

szczegółowy opis mógłby spowolnić wprowadzanie innowacji do produktów, a chociaż produkty tradycyjnie nie zmieniają się bardzo często, również ewoluują, aby odzwierciedlić zmiany w procesach i technologii. Należy skoncentrować się na jakości i umożliwić interakcję między kreatywnością a tradycyjną wiedzą fachową. Na przykład w latach 40. XX wieku projektant Carlo Scarpa blisko współpracował z mistrzami w dmuchaniu szkła w celu opracowania pionierskich technik, które obecnie są integralną częścią tradycji produkcji Vetro di Murano (szkła z Murano).

Pytania:

21. Czy poziom referencyjny jakości miałby sens w odniesieniu do produktów nierolnych?
22. Jak można byłoby zdefiniować taki poziom referencyjny?
23. Czy zgadzają się Państwo, że konieczne byłoby sprawdzenie utrzymywania charakterystycznych cech, jakości i pochodzenia oznaczeń geograficznych przez cały okres ochrony? Proszę uzasadnić.
24. W jaki sposób określone cechy produktów powinny być zdefiniowane, by zapewnić zgodność jakości i pochodzenia geograficznego z wymaganymi standardami, a jednocześnie nie ograniczać innowacyjności?

3.3. Renoma związana z produktem

Renomę przypisywaną do pochodzenia geograficznego można byłoby wykorzystać jako dodatkowe lub alternatywne kryterium dla konkretnych wymogów jakościowych i dotyczących nieodłącznych charakterystycznych cech produktu. Umożliwiłoby to objęcie ochroną oznaczenia geograficznego tylko tych produktów, które już wypracowały sobie uznaną renomę wśród konsumentów. Takie rozwiązanie byłoby jednak niekorzystne dla nowych lub rozwijanych produktów, które z definicji nie mają jeszcze renomy.

Pytania:

25. Czy „jakość, renoma oraz inne cechy charakterystyczne” powinny być wymagane do objęcia produktów nierolnych ochroną oznaczenia geograficznego? Jeśli nie wszystkie, które z tych elementów Państwa zdaniem powinny być wymagane? Proszę uzasadnić swój wybór.
26. Co powinna zawierać specyfikacja produktu? Czy powinny być określone minimalne wymogi? (Na przykład dotyczące częstotliwości, metody wyboru produktów i stron zaangażowanych w różne etapy produkcji i dystrybucji).

4. Jak zwiększyć ochronę

4.1 Harmonizacja przepisów krajowych

Harmonizacja krajowych przepisów dotyczących oznaczeń geograficznych oznaczałaby, że system ochrony oznaczeń geograficznych musiałby zostać stworzony w tych państwach członkowskich, które obecnie nie posiadają takiego systemu. Aby skutecznie chronić oznaczenie geograficzne, dane oznaczenie wymagałoby ochrony na całym rynku wewnętrznym, ponieważ w przeciwnym wypadku konsumenci mogliby czuć się zagubieni

wśród identycznych oznaczeń geograficznych różnych produktów z różnych państw członkowskich.

Na tej podstawie harmonizacja wymagałaby wzajemnego uznawania i ochrony oznaczeń geograficznych oraz wykluczenia powtarzających się oznaczeń. Aby uniknąć powielania, państwa członkowskie musiałyby mieć możliwość identyfikacji potencjalnie kolidujących oznaczeń geograficznych, w tym oznaczeń w obcych językach. Byłoby to trudne, zwłaszcza w sytuacji braku procedury sprzeciwu na poziomie ponadnarodowym. Należałoby również stworzyć mechanizm rozwiązywania konfliktów między podobnymi oznaczeniami z różnych państw członkowskich.

Aby zapewnić jednolite podejście do wdrażania i egzekwowania ochrony oznaczeń geograficznych, niezbędny byłby stosunkowo wysoki stopień harmonizacji procedur, w tym przepisów dotyczących egzekwowania. Opcja ta była rozważana, ale została odrzucona w obszarze polityki rolnej, gdzie ochronę oznaczeń geograficznych wdrożono wyłącznie na poziomie UE w drodze rozporządzeń.

4.2 Stworzenie jednolitego systemu ogólnounijnego

Zamiast harmonizowania przepisów krajowych państw członkowskich można byłoby stworzyć jednolity system ogólnounijny. Zapewniłoby to spójny system na całym rynku wewnętrznym i mogłoby zapewnić efektywniejsze świadczenie usług poprzez punkty kompleksowej obsługi i stworzenie ochrony, która miałaby zastosowanie w całej UE.

W przypadku wprowadzenia takiego systemu pozostaje pytanie, czy istniejące systemy krajowe chroniące oznaczenia geograficzne powinny istnieć równoległe z nowym systemem na poziomie UE. Równoległe systemy tego typu już istnieją, na przykład w dziedzinie znaków towarowych, i będą istnieć w przyszłości w odniesieniu do patentów. Przyjmuje się w nich podejście określane jako „zestaw narzędzi”, umożliwiające użytkownikom wybór odpowiedniego poziomu i zakresu ochrony w zależności od ich potrzeb.

Wyłączny system unijny byłby prostszy, ale oznaczałby również, że ochrona nazw mających znaczenie handlowe tylko w jednym państwie członkowskim lub regionie w państwie członkowskim i tak musiałaby objąć wszystkie pozostałe państwa członkowskie.

Jeśli wykorzystuje się równoległe systemy, konieczne byłyby różne zabezpieczenia zapewniające płynne funkcjonowanie, w tym minimalny poziom harmonizacji przepisów krajowych w interakcji z prawem UE.

Potencjalnych tarć można byłoby uniknąć, gdyby wprowadzono wyłączny i kompleksowy system na poziomie UE, podobny do systemu obecnie wykorzystywanego w sektorze rolnym. Ponieważ na poziomie krajowym nie byłaby przyznawana ochrona ogólnounijna, należałoby przewidzieć regulacje przejściowe dla już istniejących krajowych oznaczeń geograficznych.

Pytania:

27. Czy harmonizacja ustawodawstwa krajowego wystarczyłaby, aby efektywnie chronić oznaczenia geograficzne produktów rolnych na całym rynku wewnętrznym, czy też uważają Państwo, że konieczny jest jednolity system ochrony na poziomie UE?
28. Jeśli opowiadają się Państwo za jednolitym systemem unijnym, czy krajowe systemy ochrony (np. obecnie obowiązujące przepisy krajowe *sui generis*) powinny nadal istnieć równolegle? Proszę uzasadnić.

5. Rejestracja

Co do zasady oznaczenia geograficzne mogą być chronione bez konieczności ich rejestracji. W przypadku braku rejestracji nie ma potrzeby organizowania procedur administracyjnych, aby przyznawać ochronę. Systemy, które chronią oznaczenia geograficzne bez konieczności ich rejestracji istnieją w jednym państwie członkowskim (Łotwie) oraz w Szwajcarii, gdzie w prawie przewidziano konkretne środki i kary w celu ochrony konsumentów przed wprowadzającym w błąd wykorzystywaniem niezarejestrowanych oznaczeń geograficznych.

Brak systemu rejestracji oznacza, że nie byłoby publicznego rejestru pozwalającego na wyszukanie już funkcjonujących oznaczeń geograficznych i identyfikację odpowiednich właścicieli. Mogłoby to prowadzić do niepewności co do istnienia lub zakresu ochrony. Utrudniłoby również egzekwowanie przyznanej ochrony. Proces rejestracji na poziomie UE mógłby naśladować przykład systemów ochrony rolnych oznaczeń geograficznych (w przypadku których już istnieje system rejestracji na poziomie UE). Zwiększyłoby to pewność, w szczególności w odniesieniu do wykonywania praw w razie sporu. System obejmujący proces rejestracji zobowiązywałby oczywiście przedsiębiorstwa do wykonywania zadań administracyjnych (złożenie wniosku, zgłaszanie sprzeciwów, ponoszenie ewentualnych opłat itp.) związanych z tym procesem. Generowałoby to pewne koszty administracyjne. Dodatkowe koszty wynikałyby również z późniejszego zarządzania przyznanym oznaczeniem geograficznym (np. egzekwowania, postępowań przed sądem).

5.1 Rola krajowych administracji w systemie rejestracyjnym UE

Jeśli wybrany zostanie system rejestracji, będzie to związane z koniecznością stworzenia procesu rejestracyjnego. Wnioski o rejestrację oznaczenia geograficznego powinny być analizowane z uwzględnieniem odpowiedniego kontekstu lokalnego (w tym znajomości charakterystyki lokalnych surowców, lokalnych tradycji itp.). Powierzenie tych zadań wyłącznie jednemu centralnemu organowi UE byłoby trudne. Niemniej pozostawienie decyzji o tym, jak badać warunki przyznawania ochrony lokalnym specjalistom wiązałoby się z ryzykiem wypracowania rozbieżnych lokalnych praktyk. Mogłoby to naruszyć całościową spójność i wiarygodność systemu.

W przypadku produktów rolnych wyzwanie to rozwiązano przez stworzenie systemu dwuetapowego, w którym centralny organ powierza ten aspekt analizy organom krajowym najbardziej zbliżonym do danego środowiska geograficznego i czynników ludzkich. W ramach tego modelu dokonane zostałyby wyraźne rozróżnienia między wspólnymi

ogólnounijnymi kryteriami, które powinny być kontrolowane przez centralny organ, i lokalną specyfiką weryfikowaną przez bardziej lokalne podmioty.

5.2 Zarządzanie rejestrem UE

W przypadku produktów rolnych ogólnounijny rejestr oznaczeń geograficznych jest obecnie zarządzany przez Komisję Europejską. Tego typu rejestr nierolnych oznaczeń geograficznych mógłby być zarządzany w podobny sposób bądź delegowany do nowej lub istniejącej agencji UE.

Pytania:

29. Gdyby miał zostać stworzony nowy system, czy uważają Państwo, że należałoby stworzyć proces rejestracji, aby chronić nierolne oznaczenia geograficzne?
30. Czy uważają Państwo, że potencjalne koszty systemu rejestracji oznaczeń geograficznych przewyższają koszty systemu bez rejestracji?
31. Czy uważają Państwo, że proces rejestracji powinien obejmować element krajowy np. sprawdzanie zgodności ze specyfikacjami produktu, wskazanego obszaru geograficznego, jakości, renomy itp.?

5.3 Przebieg procesu

5.3.1 Wnioskodawcy

Jeśli proces rejestracji oznaczeń geograficznych na poziomie UE miałby zostać wdrożony, pierwszą kwestią byłoby stwierdzenie, kto powinien być uprawniony do wnioskowania o ochronę.

W obecnie funkcjonującym rolnym systemie oznaczeń geograficznych na poziomie UE zazwyczaj to grupa producentów (lub wyjątkowo pojedynczy producent) może złożyć wniosek o rejestrację oznaczenia geograficznego odnoszącego się do obszaru wewnątrz lub poza UE. Nie ma powodów uzasadniających przyjęcie innego podejścia w przypadku produktów nierolnych.

Wyniki badania dotyczącego ochrony o.g. wskazują jednak, że w niektórych państwach członkowskich o ochronę oznaczeń geograficznych mogą wnioskować izby handlowe, lokalne społeczności, organy państwowe lub stowarzyszenia konsumentów⁴⁸. Umożliwienie stowarzyszeniom konsumentów i organom państwowym występowania o ochronę oznaczeń geograficznych może umocnić aspekt jakościowy specyfikacji produktu. Producenci nadal muszą być jednak bezpośrednio zaangażowani w określanie zasad, które miałyby zastosowanie do ich procesu produkcyjnego⁴⁹.

⁴⁸ Badanie dotyczące ochrony o.g., s. 302.

⁴⁹ Ibid., s. 303.

Pytania:

32. Jeśli zostanie stworzony nowy system, czy producenci i ich stowarzyszenia powinni być jedynymi podmiotami mogącymi składać wnioski o rejestrację nierolnych oznaczeń geograficznych, czy też inne organy również powinny móc składać takie wnioski? Jeśli tak, które?
33. Czy indywidualni producenci powinni móc ubiegać się o taką ochronę?

5.3.2 Wniesienie sprzeciwu wobec rejestracji oznaczenia geograficznego

Aby system był wiarygodny i aby zagwarantować pewność prawa, wydaje się, że istotne byłoby umożliwienie zainteresowanym stronom wnoszenia sprzeciwów przeciwko rejestracji oznakowania jako oznaczenia geograficznego. Procedura sprzeciwu może w pierwszej kolejności mieć na celu zagwarantowanie spełniania przez oznaczenie geograficzne wymaganych warunków (np. aby nie była to nazwa rodzajowa) oraz zapewnienie, aby ochrona, która ma zostać przyznana, nie naruszała już istniejących praw (np. homonimiczne oznaczenia geograficzne, znaki towarowe). W unijnym prawodawstwie rolnym obecnie dopuszczono wnoszenie sprzeciwu przez organy państwa członkowskiego lub państwa trzeciego albo osobę fizyczną lub prawną mającą uzasadniony interes oraz mającą siedzibę na terytorium państwa trzeciego, lub ma miejsce pobytu w państwie członkowskim innym niż państwo, z którego pochodzi wniosek o przyznanie oznaczenia geograficznego⁵⁰.

Pytanie:

34. Gdyby miał zostać stworzony nowy system, czy zgodziliby się Państwo na uwzględnienie w nim procedury sprzeciwu i na to, aby procedura ta była dostępna dla tych samych typów zainteresowanych stron co w przypadku zasad dotyczących rolnych oznaczeń geograficznych?

5.3.3 Opłaty

Na całym świecie zazwyczaj za zarejestrowanie znaku towarowego lub patentu ponosi się opłatę i, jak stwierdzono w badaniu dotyczącym ochrony o.g., dziewięć organów krajowych pobiera opłaty za rejestrowanie oznaczeń geograficznych⁵¹ (po przystąpieniu Chorwacji do UE liczba ta wzrosła do dziesięciu). Opłaty mogą pomóc w pokrywaniu kosztów rejestracji oznaczeń geograficznych i pomagają ograniczyć liczbę wniosków o rejestrację do poważnych i rzetelnych projektów biznesowych. Z drugiej strony opłaty mogą szczególnie zniechęcać grupy drobnych producentów do korzystania z systemu. Rejestrowanie oznaczeń geograficznych na poziomie UE w sektorze rolnym jest obecnie nieodpłatne⁵².

Pytania:

35. Czy ochrona nierolnych oznaczeń geograficznych na poziomie UE poprzez rejestrację powinna być odpłatna?
36. Jaką wysokość opłaty rejestracyjnej uznałoby Państwo za słuszną?

⁵⁰ Art. 51 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych.

⁵¹ Zob. załącznik I do badania dotyczącego ochrony o.g.

⁵² W przypadku produktów rolnych i środków spożywczych państwa członkowskie mogą pobierać opłatę, aby pokryć koszty zarządzania systemem na swoim poziomie [art. 47 rozporządzenia (UE) nr 1151/2012].

6. Zakres ochrony

6.1 Poziom przyznawanej ochrony

Aby osiągnąć zamierzone rezultaty, przyznana ochrona prawna musi zapewniać odpowiednie zabezpieczenie przed wieloma różnymi zachowaniami i praktykami, które mogą być szkodliwe dla podmiotu posiadającego prawa do oznaczenia geograficznego i dla konsumenta. Niemniej taka ochrona nie może stanowić nieuzasadnionej przeszkody dla konkurencji na rynku wewnętrznym.

W porozumieniu TRIPS przewiduje się dwa typy ochrony: ogólny system, określający minimalne standardy ochrony wszystkich typów produktów (art. 22), i szczegółowy system, w którym zapewniono wyższy poziom ochrony przeznaczony wyłącznie dla win i wyrobów alkoholowych (art. 23).

Art. 22 porozumienia TRIPS zawiera ogólne zobowiązanie członków WTO do zapewnienia ochrony przed wprowadzającym w błąd stosowaniem oznaczeń geograficznych i przed ich używaniem, które jest aktem nieuczciwej konkurencji. UE już przyznała znacznie wyższy poziom ochrony rolnym oznaczeniom geograficznym. W rezultacie trudno byłoby uzasadnić inne potraktowanie produktów nierolnych, gdybyśmy mieli opracować nowy system. Postąpienie w ten sposób mogłoby również mieć negatywny wpływ na strategię UE mającą na celu zapewnienie wyższych poziomów ochrony unijnych oznaczeń geograficznych w państwach trzecich.

Jednak w art. 23 porozumienia TRIPS ustanowiono znacznie wyższy poziom ochrony, nakładający na członków WTO obowiązek zapobiegania używaniu oznaczeń geograficznych w celu identyfikacji win/wyrobów alkoholowych, które nie pochodzą z miejsca wskazanego przez określenie geograficzne, nawet jeśli prawdziwe pochodzenie tych towarów jest również wskazane lub oznaczenie geograficzne jest użyte w tłumaczeniu lub towarzyszą mu określenia takie jak „rodzaj”, „typ”, „styl”, „imitacja”. Oznaczenia geograficzne win i wyrobów alkoholowych muszą być chronione, nawet jeśli ich błędne używanie nie powodowałoby wprowadzenia opinii publicznej w błąd.

Taka zwiększona ochrona przyniosłaby wymierne korzyści producentom produktów nierolnych opatrzonych oznaczeniem geograficznym. Skorzystaliby oni również z ochrony zapewnionej nazwie użytej w tłumaczeniu na wszystkie języki urzędowe UE i w przypadku stosowania jej wraz z wyrażeniami takimi jak „typ” i „rodzaj”. Zwiększyłoby się jednak ryzyko wystąpienia sporów między producentami, ponieważ mogłoby dojść do konfliktów dotyczących nie tylko używania oznaczenia geograficznego, lecz także jego użycia w tłumaczeniu i niektórych wyrażeniach.

Pytania:

37. Jaki zakres ochrony należy przyznać nierolnym oznaczeniom geograficznym w UE?
38. Czy ochrona przyznana nierolnym oznaczeniom geograficznym powinna odpowiadać już zapewnionym na poziomie UE zabezpieczeniom rolnych oznaczeń geograficznych? Jeśli tak, to w jakim stopniu?

6.2 Monitorowanie i egzekwowanie praw do oznaczenia geograficznego

Oznaczenia geograficzne to prawa własności intelektualnej o szczególnym charakterze prawnym, tj. przede wszystkim nie są one indywidualną własnością prywatną, lecz należą do całej społeczności producentów, którzy zachowują zgodność z określonymi wcześniej specyfikacjami produktu i mają powiązania z danym obszarem geograficznym. Mogą one również ucieleśniać pewne wartości, które są kluczowe dla całej społeczności, na przykład lokalne tradycje i dziedzictwo kulturowe. Z tego powodu organy publiczne często wspierają lokalnych producentów produktów opatrzonych oznaczeniem geograficznym w monitorowaniu i egzekwowaniu ich praw. UE na przykład ustanowiła ochronę z urzędu rolnych oznaczeń geograficznych, w przypadku której organy publiczne są odpowiedzialne za wdrożenie systemu sprawdzania zgodności z wymogami prawnymi i zapewnienie płynnego funkcjonowania systemu. Tymczasem wdrożenie takiego systemu w odniesieniu do nierolnych oznaczeń geograficznych wiązałoby się z nałożeniem dodatkowych obowiązków na organy publiczne i koniecznością poniesienia przez nie dodatkowych kosztów.

Pytanie:

39. Czy woleliby Państwo system monitorowania i egzekwowania praw dotyczących nierolnych oznaczeń geograficznych, który byłby całkowicie prywatny, publiczny, czy też taki, który byłby kombinacją systemu publicznego i prywatnego? Proszę uzasadnić swoją odpowiedź, biorąc pod uwagę w miarę możliwości efektywność i koszty działań z zakresu egzekwowania praw.

6.3 Okres obowiązywania ochrony nierolnego oznaczenia geograficznego

W przypadku niektórych praw własności intelektualnej, np. patentów oraz wzorów, zachowanie monopolu przez bardzo długi okres nie byłoby korzystne dla społeczeństwa. W rezultacie ich ochrona prawna jest ograniczona w czasie. Nie ma to zastosowania do znaków towarowych i oznaczeń geograficznych chroniących niektóre nazwy. Na przykład zarejestrowany wspólnotowy znak towarowy jest ważny przez dziesięć lat od daty złożenia wniosku i może być odnawiany bezterminowo na kolejne okresy dziesięciu lat. Jednolite oznaczenie geograficzne produktów rolnych, które zostało wprowadzone w celu zachowania regionalnego/lokalnego dziedzictwa, tradycji i wiedzy fachowej, jest chronione bezterminowo i jego ochrona nie musi być odnawiana. Większość państw członkowskich, które stworzyły system *sui generis*, aby chronić oznaczenia geograficzne produktów nierolnych, również zapewniło bezterminową ochronę bez konieczności jej odnawiania.

Pytanie:

40. Czy Państwa zdaniem ochrona oznaczeń geograficznych w przypadku produktów nierolnych powinna być bezterminowa, czy też powinna być ograniczona w czasie z możliwością jej odnowienia? Jeśli opowiadają się Państwo za ochroną ograniczoną w czasie, jak długo powinna ona obowiązywać?

7. Po zarejestrowaniu

7.1 Anulowanie ochrony

W pewnych okolicznościach przyznana ochrona powinna wygasnąć, nawet jeśli ochronę oznaczenia geograficznego przyznano bezterminowo lub jeśli przewidziany okres ochrony jeszcze nie upłynął. Mogłoby to nastąpić w przypadku rolnych oznaczeń geograficznych gdy produkty nie spełniają warunków określonych w odpowiednich specyfikacjach lub gdy produkt z danym oznaczeniem geograficznym nie został wprowadzany na rynek przez długi okres⁵³. Proces anulowania mógłby być zarządzany przez organ odpowiedzialny za rejestrację lub bezpośrednio przez sąd. Taki proces zapewniłby dodatkowy poziom kontroli i przyczyniłby się do zwiększenia ogólnej wiarygodności potencjalnego systemu. Jednak mógłby on spowodować niepewność posiadaczy praw i zwiększyć koszty ponoszone przez organ odpowiedzialny za ten proces.

Pytania:

41. Czy zgadzają się Państwo, że powinna istnieć możliwość anulowania oznaczenia geograficznego po jego rejestracji?
42. Kto powinien być uprawniony do złożenia wniosku o anulowanie oznaczenia geograficznego?
43. Gdyby miał zostać wprowadzony nowy system, czy wyraziliby Państwo zgodę na wprowadzenie procesu anulowania na tych samych warunkach co w przypadku rolnych oznaczeń geograficznych?

7.2 Potencjalne konflikty między oznaczeniami geograficznymi i znakami towarowymi

Należałoby zdefiniować jasny związek między potencjalnym systemem ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych a prawem dotyczącym znaków towarowych, aby uniknąć niepewności prawa i nieporozumień w przypadku kolidujących nazw.

W prawie własności intelektualnej obowiązuje ogólna zasada mająca zastosowanie do znaków towarowych, wzorów, patentów itp., zgodnie z którą pierwsze z przyznanych praw ma pierwszeństwo (tj. zasada „kto pierwszy, ten lepszy”). Zastosowanie tej zasady do relacji między znakami towarowymi a nierolnymi oznaczeniami geograficznymi mogłoby uprościć cały system.

W jednolitym systemie oznaczeń geograficznych produktów rolnych przewidziano szczegółowe przepisy dotyczące związków między oznaczeniami geograficznymi a znakami towarowymi. Są one następujące:

- a) renoma wcześniej zarejestrowanego znaku towarowego może uniemożliwić zarejestrowanie oznaczenia geograficznego, jeśli jego rejestracja może wprowadzić konsumentów w błąd co do prawdziwej tożsamości produktu;
- b) każdy znak towarowy, którego nie dotyczy powyższa sytuacja i o którego rejestrację złożono wniosek, zarejestrowany lub nabyty przez używanie w dobrej wierze przed datą

⁵³ Art. 54 rozporządzenia (WE) nr 1151/2012.

złożenia wniosku o rejestrację oznaczenia geograficznego na poziomie UE, powinien współistnieć z zarejestrowanym oznaczeniem geograficznym;

c) rejestracja oznaczenia geograficznego powinna uniemożliwiać rejestrację znaku towarowego, o którą złożono wniosek po zarejestrowaniu oznaczenia geograficznego, jeśli umożliwienie takiej rejestracji kolidowałoby z ochroną przyznaną oznaczeniu geograficznemu. W takim przypadku krajowe lub europejskie urzędy ds. znaków towarowych powinny odmówić z urzędu rejestracji znaku towarowego.

Aby zapewnić przejrzystość i spójność na poziomie UE, można uznać, że te same zasady powinny mieć zastosowanie do ochrony oznaczeń geograficznych produktów nierolnych.

Pytania:

44. Czy uważają Państwo, że oznaczenia geograficzne i znaki towarowe powinny podlegać bez zastrzeżeń zasadzie kto pierwszy, ten lepszy (tj. aby wcześniej uzyskane prawo miało zawsze pierwszeństwo)?
45. Czy oznaczenia geograficzne powinny w pewnych okolicznościach mieć pierwszeństwo przed znakami towarowymi? Proszę uzasadnić.

Wnioski

Zachęca się wszystkie zainteresowane strony do wyrażenia opinii na temat kwestii poruszonych w niniejszej zielonej księdze przez udzielenie odpowiedzi na konkretne pytania w niej zawarte. Odpowiedzi należy przysyłać pocztą elektroniczną na poniższy adres, aby wpłynęły do Komisji do dnia 28 października 2014 r.: MARKT-CONSULTATION-GIs@ec.europa.eu.

Otrzymane odpowiedzi zostaną opublikowane na stronie internetowej DG ds. Rynku Wewnętrznego i Usług, chyba że zwróci się Państwo o ich niepublikowanie. Należy zapoznać się z oświadczeniem o ochronie prywatności załączonym do niniejszego dokumentu konsultacyjnego w celu uzyskania informacji na temat sposobu przetwarzania Państwa danych osobowych i odpowiedzi w procesie konsultacji.